

Kövessük Kodály Zoltán útmutatását!

Komoly érdeklődéssel olvastam Prof. Dr. Szőnyi Erzsébet és Dr. Kollár Éva „Kövessük Kodály Zoltán útmutatását!” című cikkét, amely a *Magyar Nemzet* február 11-izámában jelent meg.

Miközben ezt a kiváló írást olvastam, azon tűnődtem, hogy vajon a magyar kormány (sőt, a magyar társadalom nagy része) tudatában van-e annak a ténynek, hogy az aggodalom és a remény, amelyet a cikk írói kifejeztek, messze túlnyúlnak Magyarország határain, és valójában jelen vannak az egész világon?

„*A zene megmentheti a világot?*” jelmondat a korai kilencvenes évek elején nagy népszerűségnek örvendett... A szlogen egyfelől azok felkiáltása volt, akik egyre nagyobb aggodalommal figyelték a zenekarok, a népszerű, több hetes fesztiválok, és a régóta fennálló zenei oktatási programok, stb. megszűnését. Más részről a szlogen egy tiltakozást fejezett ki a *kommersz* zene fennhatóságával szemben a *nem kommersz* zenét támogatva. (A *nem kommersz* zene alatt a valódi emberi értékekkel rendelkező zenét értem, bármely stílusban és műfajban, az első valaha elénekelt népi dallamtól napjaink kortárs alkotásáig). A „*Zene megmentheti a világot*” jelmondat alkotói a kérdést egy nagyobb lélegzetű tudományos kutatásra alapozták, amelynek témája a 60-as, 70-es évek oktatása és zenei oktatása, és amit egyebek mellett a Harvard Egyetem „*Zero projekt*”-jének nevezték. És végül, de természetesen nem utolsó sorban, a jelmondat egy súlyos aggodalom kifejezése a szaporodó, az anyagiakat előtérbe helyező irányzatok, a növekvő erőszak, és az egyre inkább csökkenő erkölcsi értékek társadalmával szemben. Az alkotók szlogenjükkal egy tudatosságot akartak teremteni, amely a klasszikus zene megőrzésére irányul- a *klasszikus*, abban az időben a leggyakrabban használt kifejezés volt a zenére, amelybe nem tartoztak bele a sokat, és gyorsan változó, rövid életű *kommersz* alkotások.

A zene megmentheti a világot? Ezzel a jelmondatral szembesültem egy nemzetközi fórum kezdetén, amelyen 1992-ben, Koppenhágában (Dánia) elnököltem. Ahol a néhai Alexander Ringer professzor, egy kedves barátom (aki szintén barátja volt Kodálynak és Szőnyi professzorasszonynak), a legbriliánsabb személyek egyike, akivel valaha találkoztam, ezt mondta: „*habár a <zene megmentheti a világot?> valószínűleg egy nagyon jól hangzó szlogen, egyben egy kétségtelenül rossz kérdés is... Így kellene hangoznia: A világ megmentheti a zenét...?*”

Öszintén hiszem, hogy ez a téma a sajátos magyar körülményekhez igazítva a magyar kormány, és valójában a magyar nemzet egy aktuális kérdése. *Magyarország meg tudja menteni Kodály Zoltán egyedülálló örökségét? Egy örökséget, amelyet többek indítványoztak, hogy az UNESCO törekvési közé kerülhessen 'megőrizve a világ szellemi tőkéjét...'*

(Sajnálatos módon a kezdeményezést az előző magyar kormány nem támogatta.)

A korai 60-as évek óta, különösen az 1964-es budapesti ISME konferencia után, ahol az egész világ egyre növekvő csodálkozással lehetett tanúja a magyarországi zenei oktatás hihetetlen eredményeinek, a világ minden tájáról érkeztek zenészek Magyarországra azért, hogy a *Kodály módszert* tanulhassák. (13 évvel később Kodály meggyőzte a magyar kormányt, és néhány iskolát, hogy a *mindennapi* zeneórákat integrálják a tanrendjükbe, egy olyan tananyagként, amelyet Kodály számtalan előadásán és írásán keresztül vázolt fel.) Azok közé tartozom, akik Magyarországot a *világ központjának* tekintik a zenei oktatás tekintetében.

Azért jöttünk ide, hogy tanuljunk, megfigyeljünk, és a lehető legjobb módon *lemásoljuk* a *magyar rendszert*, és integráljuk azt a saját nemzeti programunkba a világ bármely pontján.

Manapság gyakran (főként nemzetközi környezetben) beszélnek az emberek a *Kodály módszerről*, vagy még inkább a *Kodály filozófiáról*. Ami nem is baj. Valójában egy módszer, de egy bizonyos értelemben filozófia is... Én személy szerint előnyben részesítem a *Kodály szemlélet* kifejezést, mivel az magában foglalja az ő egész emberi létét... Kodály Zoltán a „*mi módszerünk*”-ként hivatkozott rá, amikor megnevezte a *rendszert*, amelyet az iskolákban alkalmaznak a mindennapi zenei oktatással. Más szavakkal a *Kodály módszer egy találmány és egyszerű módja a zenei oktatásnak, három logikai feltétellel: jó eszközök, megfelelően képzett tanárok, és gyakorlás*.

Kodály örökségét ezrek és ezrek gondozzák világszerte. A legnagyobb zenészek, csak hogy néhányat említsek: Yehudi Menuhin, Eugene Ormandy, Szvjatoszlav Richter, Dimitrij Kabalevszkij, Solti György... és még sokan mások támogatják a Nemzetközi Kodály Társaságot (IKS) az alapítás éve, 1975 óta. Valamint napjainkban is a Támogató Bizottság tagjai között olyan neves művészeket tisztelhetünk, mint Vladimir Ashkenazy, Emanuel Ax, Jean-Claude Casadesus, Kurt Masur, Starker János...

Nagyvonalúan támogatják és csodálják Kodály *álmát*, azt az álmot, amelyet egy nyilvános ülésen juttatott kifejezésre a Dartmouth Egyetemen (New Hampshire, Egyesült Államok) 1965-ben.

Az egyik résztvevő megkérdezte: „*Dr. Kodály, mondana nekünk valamit azokról a speciális énekiskolákról Magyarországon?*” Kodály Zoltán így válaszolt: „*Őn énekiskoláknak nevezte azokat az intézményeket, ahol a gyerekeknek naponta van énekórájuk?*” A résztvevő helyeselt, majd Kodály így folytatta: „*Pedig ezek az intézmények teljesen átlagos iskolák. A gyerekek minden olyan tantárgyat tanulnak, amit egy normál iskolában tanítanak. A zene ezekben az intézményekben egy plusz. Ezeknek az iskoláknak kötelező ugyanazon a szinten oktatniuk, mint a normál általános iskoláknak. Azonban velük kapcsolatban az az érdekes tapasztalat, hogy sokkal jobb eredményeket érnek el majdnem minden tantárgyból-, ebből kifolyólag a*

pszichológusaink elkezdtek vizsgálni, hogy mi lehet az oka a jobb eredményeknek.

Én ekkor azt mondtam, hogy szeretnék még több pszichológust. El tudjuk mondani nekik, hogy mi történik. A napi zene megmozgatja az elmét, és sokkal érzékenyebbé tesz minden egyéb dologra. És ez a legjobb érv ezen iskolák mellett. Nem vagyunk képesek elég gyorsan sokszorozni ezeket az iskolákat. De ez meg fog történni- lassan eljön ez az idő. Elmondom Önöknek, hogy addig nem nyugszunk, amíg 103 ilyen iskola helyett, 1003 nem lesz, és még több, mert érezzük, hogy a zene az általános oktatáshoz tartozik, ugyanúgy, mint a matematika, és minden egyéb. Tudjuk, hogyha a zenének egy megérdemelt helye lesz az általános oktatásban, akkor minden egyéb terület is jobban fog működni.”

Ami a legnagyobb hatással van rám, az Kodály hite, hogy az 1965-ben működő **103 iskolából 1003 lesz, és majd még több...** Ezzel kapcsolatban kettős érzésem van. Egyik oldalról egy fanyar és szomorú érzés, mivel Kodály álma rossz irányt vett Magyarországon, és a 103 iskolából csupán pár tucat maradt napjainkra. Azonban másfelől megközelítve a kérdést, nem tagadhatom, hogy nagy öröm látni, milyen jövőbelátó volt Kodály valójában, mivel **világszinten sokkal több, mint 1003 iskola dolgozik az ő zenei módszerével.** Ha már csak a Nemzetközi Kodály Társaságra gondolok, amely 16 nemzeti szervezettel rendelkezik 4 kontinensen, valószínűleg több ezer iskoláról beszélhetünk... és nem utolsósorban köszönet jár azoknak a hosszútávon elkötelezett személyeknek, mint Szőnyi professzorasszony, Dr. Kollár Éva és más magyar szaktanárok.

Kodály Zoltán a világban ismert, és nem csak a csodálatos műveiről és a figyelemreméltó kutatásairól a népzene terén. A világon mindenhol zenepedagógusok *csodálják* őt, és nagyra becsülik az oktatással kapcsolatos elképzeléseit, mint egy tökéletes eszközt ahhoz, hogy milliók általános oktatását gazdagítsa. Kétségtelenül, a világ ismeri Kodály Zoltánt.

Lehetséges, hogy a magyarok elfelejtik őt? Az egyiket a legkiválóbb gyermekeik közül, a művészt és a humanitárius hírnököt? Lehetséges, hogy a magyar kormány és a magyar zenei élet hagyja, hogy ez történjen?

Nem vagyok abban a helyzetben, hogy tanácsot adjak, mivel csupán *vendégeskedem* Magyarországon. Habár, vendégként, de igazi zenészként is egyben, úgy érzem, hogy egy hatalmas tragédia ennek a gyönyörű országnak, hogy egyre több külföldi (még az a néhány szerencsés is, aki a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetben tanul Kecskeméten) nem lehet többé már tanúja a hihetetlenül inspirált **magyar zenepedagógia rendszernek**, ami Magyarországot elsőszámúvá teszi a világtérképen...

Csak remélni tudom, hogy Szőnyi professzorasszony és Dr. Kollár Éva cikke egy pozitív reakciót fog kiváltani mindazokból, akik abban a helyzetben vannak, hogy visszaállítsák Kodály örökségét. Talán merészen hangzik, de a tudományos kutatás bőven bizonyította: a zenei oktatás

jelenléte az általános tantervben gyarapítja és serkenti a gyerekek kognitív, érzelmi és személyiség-fejlődését... Ez pedig már messze túlmutat a zenei oktatáson (amely célként már önmagában is létjogosultsággal bír), ez már a színvonalasabb oktatásról szól, ennél fogva egy olyan oktatásról, amely erősen javítja a magyarok jelenlétét egy versengő globális skálán.

A legfontosabb kérdés valószínűleg az: a magyar szülők felkészültek-e arra, hogy hagyják a gyermekeiket megfosztatni ezektől az előnyöktől?

Fordította: *Bodacz-Nagy Boróka*

Gilbert De Greeve elnök
Nemzetközi Kodály Társaság (IKS)

In memoriam Szabó Helga

1933.július 21 – 2011.február 12.

Amiről szót ejtek, arról nem sokan, csupán pár tízezen tudják pontosan Magyarországon, hogy mi is az. Igazából nem is tudják. Leginkább érzik. Az újbegyűkben, a zsigerekben. Persze nem valamilyen megfoghatatlan dologról van szó. A számukra azonos dolgot jelentő valami gyermekkoruktól szívódott fel agyukba, azóta alkotja személyiségük mélyrétegét. Magatartásukat, habitusukat, kapcsolataikat alapvetően meghatározza: ha nagyon kutakodni kezdenek magukban, hogy miért is gondolkodnak úgy, miért is látják ekképp és ilyennek a körülöttük lévő világot, miért pont úgy viszonyulnak hozzá, ahogy, akkor elő tudják hívni a mélyből ezt az emléket. Az emléket, azaz az okot, ami olyan tudást teremtett számukra, ami hasonlóvá formálta őket. S ezt a személyiségük részévé vált közös tapasztalást akarva-akaratlanul átörökítik, s anélkül adják tovább utódaiknak, hogy akár egyetlen racionális gondolatot is formálnának róla. Olyasmi ez velük, mint a nyelv: egyszerre emberek és magyarok lesznek vele és általa, s olyan, mint a vírus, amely az egymás melletti, de a következő generációkat is végigfertőzheti.

A Kodály-módszerről van szó, és a médiumról, *Szabó Helgáról*, valamint az általa közvetített zenei tudásról. Ez az univerzális eszköz a nagy-szerű és hiperaktív Szabó Helga kezében szédületes eredményhez vezetett. Ha addig valaki kételkedett benne, annak bebizonyosodott, hogy a „botfül” mint örökletes tulajdonság egyszerűen nem létezik, s a zene igazi élvezetéhez elengedhetetlen tiszta hallás és ritmusérzék megtanulható.

A 70-es években Szabó Helga diákjai főként Zugló külső felének lakótelepén élő, egzisztenciális és szociológiai szempontból rendkívül heterogén családokból kerültek ki. Ezen gyerekek muzikalitása Szabó Helga irányításával tökéletessé vált. A diákok között lévő kulturális különbségek